

A honismeret és a digitális oktatás

Tíz éve magyar és történelem szakos egyetemisták szakvezető tanára vagyok. Több ügyes hallgató végezte nálam a gyakorló tanítását, akik a helytörténetet is becsempészték az óráikba. Továbbá élményeket szereztek az egyetemisták számára minden évben az ország más-más városában szervezett hon- és népismereti konferenciákon. A 2020/21-es tanévben is két kiváló hallgató került hozzám, Fodor Roxána és Rada Beáta magyar–történelem szakos hallgatók személyében.

A tanévet tantermi oktatással kezdtük. Természetesen egy-egy tananyag megtanításához már használtuk szemléltetésül (én is, a hallgatók is) a YouTube filmrészleteit, hangzó és képes anyagait. Az idei évünk azonban különlegesen alakult, mert novemberben hirtelen át kellett állnunk a digitális oktatásra. A Szegedi SZC Déri Miksa Műszaki Technikum minden tanára azonnal a Microsoft Teams rendszerével kezdett dolgozni, új kihívás lett a digitális térben való tanítás. Míg eddig csupán tanári engedéllyel vehettek elő az órákon mobiltelefont a diákjaink, most a digitális eszközök nélkül sem a tanórán részt venni, sem az elvégzendő feladatot megoldani nem lehetett. A tanárok között vannak nagyon ügyes, programozni is tudó kollégák, én csupán felhasználóként dolgoztam addig kész programokkal, pl. az Okosdobozzal, vagy számonkéréskor a Forms rendszerével. Szerencsére igen sok kész feladat áll már a tanárok és a diákok rendelkezésére. Természetesen a tanár részéről egy-egy témakör alapos tudása nem helyettesíthető semmivel, az a legfontosabb. Csupán a módszer változhat, amellyel az anyag gyorsabb megértését, elmélyítését segíthetjük elő diákjaink számára, akik csak akkor válhatnak az adott téma tudóivá, ha megtanulják az anyagot. Ezek a hónapok a digitális módszerek kipróbálásának lehetőségét hozták. A tanárjelöltek több programot ismertek, azokat szívesen kipróbálták. Kilencedikes és tizedikes osztályokat tanítottak, ott van idő az új módszerek kipróbálására. A háttértudást mindig megbeszéltük, és ők szívesen próbálták ki a most terjedő programokat (pl. Redmenta, LearningApps, Quizizz, Wordwall) az ismétlés és számonkérés során.

A legérdekesebb a most használatos programok közül számunkra a *szabadulószoba program*, amely a legösszetettebb és legkreatívabb. A kerettörténet – vagyis a tananyag – változatos ismertetése mellett különböző feladatok elvégzésével ellenőrizhetik mind a tanárok, mind a diákok a megszerzett tudást, s a valódi szabadulószobák mintájára kiszabadulhatnak. 2020 végén Magyarországon lelkes történelemtanárok több történelmi témakört dolgoztak fel szabadulószobával, és teszik várhatóan elérhetővé hamarosan azokat a szélesebb körű alkalmazás számára. A mi iskolánkban először Fodor Roxána dolgozta fel az egyik tananyagot szabadulószobával. Akkor jött az ötlet, hogy *helytörténeti témakört is feldolgozhatnának* szabadulószoba segítségével, hogy azt ilyen módon ismerhessék meg a diákok. Mindketten kihívásnak érezték a feladatot, s örömmel vállalták azt. Roxána a Szent-Györgyi témát dolgozta fel, Bea pedig Szeged 1848–49-es történelmét. Megkértem őket, írásban is foglalják össze tapasztalataikat.

Fodor Roxánát idézem először.

„Szeptemberben és októberben a tantermi oktatás keretében a történelem tanítását különböző szemléltető anyagokkal színesíthettük. Minden korszakhoz kapcsolhattunk képeket, fotókat, oktató videókat, filmeket. A képregényektől kezdve, a filmes plakátokon át a képzőművészeti alkotásokig minden része a történelemnek. Ezek bemutatásával befogadhatóbbá tehettem a történelmi tananyagot. Novemberben és decemberben, az online oktatás idején más módon igyekeztünk élvezetesebbé tenni a történelem tananyagot: például a

tanulók házi feladatok készítésével szerezhettek jegyet, ezzel önálló munkára ösztönöztük a diákokat. A kivitelezéshez változatos platformokat használhattak. Lehetőség volt arra, hogy nemcsak a tantárgyhoz szorosan kapcsolódó anyagot kérjük számon, hanem a korszak érdekességeit mutassuk be, például a boszorkányüldözésről szóló fogalmazással, a szegedi veszedelemről szóló írással. A szegedi helytörténethez kapcsolódóan egy kincskereséses feladatot készítettem, melynek során Szeged történetéből vett helyszíneket kellett felismerni és egymással összekötni egy térképen. Az online térben is használható játékok, társasjátékok, kvízek elsősorban szintén a motiválás eszközei, de emellett a tananyag ismétléséhez, a tanulak összegzéséhez is remekül használhatók.¹

Ezeknél többet nyújt a szabadulószoza, amelynek készítésénél a tanárnő adta a tudást, én pedig az informatikai háttérrel készítettem el. Szent-Györgyi Albert munkássága volt a téma, aki a Déri Miksa Műszaki Technikum szegedi Kálvária téri épületében állította elő a C-vitamint nagy mennyiségben a szegedi paprikából. Ő az egyetlen magyar tudós, aki a Nobel-díjat a Magyarországon, mégpedig a mai »Déri« épületében végzett munkájának elismeréséül kapta.² A Szent-Györgyi szabadulószobán már »végigment« az iskola diáksága. A diákok a következő visszajelzéseket adták: a szabadulószoza tananyaga és a videók jól átadták az információt, a kérdésekre azonnal adandó válaszok miatt még jobban oda kellett figyelni a tudnivalókra, a szabadulószoza lényegre törő, érdekes és interaktív volt.

Úgy érzem, a legtöbbet amiatt fejlődtem a gyakorlatom során, mert tanárnő engedte, hogy kísérletezzek. Különböző, változatos módszereket, interaktív feladatokat próbálhattunk ki. A gyakorlatnak pedig pont ez a lényege. Örülök, hogy a helytörténet oktatásában rejlő lehetőségeket megismertem.”

Rada Beáta tapasztalatait következőképpen foglalta össze.

„Én a gyakorlatomat ebben a félévben magyar nyelv és irodalomból teljesítettem, így inkább arról tudok nyilatkozni, de azokat a módszereket és felületeket, amelyeket a magyartanítás során az online oktatás alatt használtam, bármikor lehet alkalmazni más tantárgyak esetében is. Előszóval alkalmazom a LearningApps felületet, ahol a keresztretjvényektől elkezdve a párosításos feladatokon át egészen a csoportba rendezésig bármit tudok készíteni a gyerekeknek.³ Emellett szeretem használni a Wordwall nevű oldalt is, ahol olyan játékos feladatokat tudok készíteni, hogy a diákok észre sem veszik, hogy játék közben mennyi ismert, tudás ragad rájuk.⁴

Úgy vélem, hogy mentortanárunk tapasztalata segített minket abban, hogy egyfajta rendszerként, hosszú távon lássuk azt, amit meg kell tanítanunk a gyerekeknek. Számunkra szinte természetes, hogy minden egyes órához, témakörhöz készítünk egy-egy power point prezentációt, ami gyakran szolgál egyfajta »mankóként« számunkra, ha valami éppen nem jutna eszünkbe. Úgy gondolom, hogy a régóta pályán lévő, gyakorló pedagógusoknak, akiknek a kisujjukban van minden téma és tananyag, nincs szükségük ilyesmi támaszra, legfeljebb szemléltetni akarnak ppt segítségével. Amit jómagam és Roxána is pluszként tudunk hozzáadni a gyakorlatunkhoz az az volt, hogy jártasabbak vagyunk az online térben, így

1 Például: <https://learningapps.org/display?v=pf52oernk20>; <https://learningapps.org/13963067>. Ez pedig a geniallyben készített prezentáció, amely bemutatja, hogy így is lehet prezentációt készíteni: <https://view.genial.ly/5fb02b3472da7f14532e05fd/presentation-angol-polgár-forradalom>.

2 Az eredmény: <https://view.genial.ly/5fbf57ed12e0f20d064f2eae/presentation-szent-gyorgyi-albert?fbclid=IwAR1Yo8uyRibV4kEbhGPL2ZqLhgv9OtCH9iSTCfrnYbmSPhHuwKS7unL-aZw>

3 Példák az általam ebben a félévben készített feladatokra: <https://learningapps.org/watch?v=p0yjk6r320>; <https://learningapps.org/watch?v=phuen9yk320>

4 Egy példa ebből a félévből: <https://wordwall.net/play/7121/163/642>

többféle interaktív feladatot tudunk készíteni, és mentorunkat is megismertetni alternatívákkal. Úgy vélem, a közös munka is gyorsabban tud haladni, ha nem a mentor feladata még azt is bemutatni, hogy milyen programokat tudunk használni, elég, ha csak a tárgyi tudásunkat kell bővítenie, csiszolgatnia.

Érdekes ötlet volt Gergelyné Bodó Mária tanárnő részéről, hogy a szabadulószoza programot helytörténeti téma feldolgozására használjuk. Így készült el a Szeged 1848–49-es eseményeit bemutató szabadulószoza. Tanárnő adta a témát és minden forrást, hogy megismerhessem a témakört. A szabadulószoza napló jellegű keretét én találtam ki. Azért választottam ezt a formát, mert nekem nem állt rendelkezésemre az adott témát feldolgozó film, hiszen ez korabeli helytörténeti téma, pedig a jó oktatófilm, pár perc alatt nagyon sok ismeretet át tud adni a nézőnek. Így választottam a lenyíló ablakok, fülek technikáját. Tanárnő segítségével sok korabeli rajzot, festményt, térképet és zenei anyagot helyeztem be a szabadulószozába, hogy ne unalmas olvasmányként, hanem érdeklődést felkeltő színes »tananyagként« ismerhessék meg a diákok az adott helytörténeti korszakot.⁵

Összefoglalásként említem, hogy mindkét tanárjelölt digitális feladataival kapcsolatban a gyerekek általában azt mondták, játékosan tudtak tanulni a modern technikával, és ez így nagyon érdekes volt. Fodor Roxána és Rada Beáta 20–20 órát dolgozott a szabadulószoza elkészítésével, de ennek segítségével ők maguk is figyeltek a helytörténetitananyag-átadás szépségére.

Gergelyné Bodó Mária

„Szekszárd, ahol élünk” – Monográfia és honismereti munkafüzet

Várostarténeti monográfia a tolnai megyeszékhelyről

Három évvel ezelőtt jelent meg V. Kápolnás Mária szerkesztésében *Szekszárd, ahol élünk – Várostarténet mindenkinek* címmel a tolnai megyeszékhely történetét a legkorábbi időkől kezdve egészen a közelmúltig tárgyaló monográfia (Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, Szekszárd, 2018. 388 oldal). A kötet fülszövegében is megfogalmazott célkitűzése mindenekelőtt az volt, hogy tudományos-ismeretterjesztő jelleggel, a város történetének egyes korszakait kiválóan ismerő és kutató szakemberek bevonásával egy olyan közérthető munka szülessen meg, amely széles olvasóközönség érdeklődésére tarthat számot. Ennek megfelelően a könyv összesen kilenc nagyobb fejezete levéltárosokból, muzeológusokból, geográfusokból és történészekből álló szerzőgárda munkájának eredménye.

Az első – *Táj és természet* címszó alatti – fejezetet Oroszi Viktor György geográfus-környezetkutató jegyzi. A fejezet a terület földrajzi környezetének és a térség geológiai és domborzati viszonyainak bemutatásával indul, utalva többek között a felszín alsó-pleisztocén kori vörösiszap-tartalmára, amelyre a későbbiekben a szekszárdi kerámiaipar alapozhatott, továbbá arra, hogy a térség kiemelkedően gazdag lőszertartalma kedvezett a híres

5 Íme az eredmény: <https://view.genial.ly/5fcfc18b185a0d0d977cf5b2/presentation-szeged-1848-49-ben>